

Цой Ангеліна, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Чинний КПК України встановив можливості використання оперативної розшукової діяльності у кримінальному провадженні за допомогою проведення негласних слідчих розшукових дій. Практичні проблеми використання ОРД у кримінальному процесі полягають у деяких неузгоджених положеннях між кримінальним процесом та теорією оперативно-розшукової діяльності, а саме процесуальна діяльність є гласною, встановлює забезпечення процесуальних гарантій учасників кримінального провадження, включає до участі в проведенні окремих слідчих розшукових дій захисника, спеціаліста, судово-медичного експерта та ін. Характеристика ОРД визначена за чинним законодавством України та передбачає діяльність, яка спрямована на застосування спеціальних сил і засобів для викриття кримінального правопорушення, або особи, яка його вчинила; реалізується оперативними підрозділами які за допомогою застосування негласних засобів викривають підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

Проаналізувавши Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1] можна зробити висновок, що теорія ОРД визначає мету та завдання як один з видів правової, юридичної діяльності, яка має процедуру її застосування, має державний характер та здійснюється виключно в інтересах держави спеціально уповноваженими органами, має чітко виражену правову основу, яка спрямована на сувору відповідність згідно правових норм та відповідає вимогами законності.

Державний характер ОРД визначає її положення в системі державних заходів боротьби з організованим кримінальним корумпованим угрупованням.

Специфіка ОРД знаходить відображення в законодавчих актах Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України. Дані нормативні акти визначають, що оперативно-розшукова діяльність – вид діяльності, здійснюваної гласно і негласно оперативними підрозділами державних органів, уповноваженими законом про ОРД, відомчими нормативними

актами в межах їх повноважень за допомогою проведення оперативно-розшукових заходів в цілях захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини і громадянина, власності, забезпечення безпеки суспільства і держави від злочинних посягань.

Під формою ОРД слід розуміти зовнішнє вираження змісту діяльності, що проводиться в двох взаємодоповнюючих формах, а саме гласної і негласної. Залежно від ситуації, конкретної мети оперативні підрозділи мають право гласно представляти інтереси відповідного державного органу. В той же час оперативні підрозділи під час проведення ОРД, можуть здійснювати свою правову діяльність негласним шляхом. Загальні завдання оперативних підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність включають до себе: виявлення, попередження, припинення і розкриття кримінального правопорушення, а також виявлення і встановлення осіб, що їх готують, здійснюють або вчинили; здійснення розшуку осіб, що ховаються від органів досудового слідства і суду, або ухиляються від кримінального покарання; встановлення інформації про події або дії, що створюють загрозу державної, військової, економічної або екологічної безпеки.

Залежно від конкретних правових цілей, функції ОРД можна підрозділити на основні і додаткові. До основних функцій входить: попередження, виявлення кримінального правопорушення, надання інформації слідчому, прокурору про фактичні дані, які свідчать про підготовку кримінального правопорушення, отримання від слідчого судді ухвали на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та їх проведення; сприяння кримінальному судочинству. Додаткові функції передбачають: забезпечення прав, інтересів та безпеки учасників кримінального судочинства; сприяння міжнародним правоохоронним організаціям і органам іноземних держав відповідно до національного оперативно-розшукового законодавства і міжнародних договорів.

Законність ОРД гарантується прокурорським наглядом, відомчим контролем, а також у разі отримання ухвали слідчого судді на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Кримінальний процес визначив нові положення перевірки фактичних даних шляхом негласних слідчих (розшукових) дій. Механізм проведення негласних слідчих (розшукових) дій, елементи їх проведення слідчим потребують розгляду цілого ряду положень, пов'язаних з визначенням правового статусу оперативних підрозділів, процесуального закріплення фактичних даних, як доказів. Практичні положення проведення негласних слідчих (розшукових) дій у КПК України ще не визначені. По-перше, до вступу в дію нового КПК проведення негласних слідчих (розшукових) дій було віднесено до повноважень оперативно-розшукових підрозділів. По-друге, слідчі дії є гласними, вони проводилися у рамках кримінального провадження, учасники процесу повинні ознайомитися з процедурою проведення слідчої дії, надати свої заперечення, або оскаржити результати її

проведення. По-третє, всі елементи оперативної діяльності були предметом розгляду науки оперативного права. Дані елементи були цілком таємними, не підлягали розголошенню, методичні розробки були доступні тільки для оперативних співробітників.

Пропонуємо встановити процесуальні гарантії проведення негласних слідчих (розшукових) дій відносно окремих учасників кримінального провадження. По-перше, необхідно визначити елементи оперативного права у кримінальному процесі, встановити засади, методи проведення негласних оперативних дій. По-друге, визначити статус оперативних підрозділів та їх повноваження під час проведення негласних слідчих розшукових дій, застосування слідчого та можливість ознайомлення його з окремими елементами оперативної діяльності. По-третє, визначити статус слідчого під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та встановити гарантії прав та обов'язків учасників кримінального провадження.

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

Шевченко Тетяна, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Гринберг Олександр, здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович, викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА СИТУАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У процесі вирішення конкретних завдань оперативно-розшукової діяльності (далі - ОРД) оперативному співробітнику доводиться діяти, як правило, в складній, критичній обстановці. Система фактичних та інших даних, відображають хід, результати, а також умови здійснення ОРД, характеризує ту складну обстановку, яка визначається як оперативно-розшукова ситуація. Проблема її поняття є однією з ключових в науці, що займається дослідженням та вивченням оперативно-розшукової діяльності.